

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo

Vår ref.: 11291 KLN

Deres ref.:

Dato.: 21.06.2012

Høringsuttalelse til NOU 2012:9 Energiutredningen

Energiutredningen gir et godt og nyansert bilde av de energipolitiske utfordringer som norske myndigheter må håndtere i årene framover og hvordan disse kan møtes.

Utredningen kunne vært enda klarere i å definere mål og foreslå konkrete tiltak og virkemidler. På den annen side har utvalget maktet å samle til dels motstridende interesser om en felles forståelse av en rekke hovedgrep som må gjøres, slik som økte investeringer i nett infrastruktur og en effektivisering av konsesjonsprosessen for nett- og kraftverk¹. Denne felles forståelsen er utredningens viktigste bidrag.

CICERO vil peke på tre forhold som i for liten grad er løftet fram i Energiutredningen og som vil bli viktig i den videre prosessen fram mot en eventuell Energimelding og ved videre utforming av norsk energipolitikk:

Eksport av fornybar kraft

Norge har svært gode forutsetninger for å satse på fornybar energi. Vi kan derfor bidra til å løse fornybarmål i EU-land som pga. befolkningstetthet og/eller manglende naturressurser strever med å innfri disse målene. Det er imidlertid vanskelig å få tilslutning for en slik politikk. Satt på spissen ønsker ikke nordmenn å betale prisen, i form av naturinngrep og subsidier, for at andre land skal få tilført fornybar energi.

CICERO vil peke på to hovedgrep som kan øke gjennomførbarheten av en slik politikk. For det første kan støtteordninger for fornybar energi utformes slik at EU-land kan innfri og finansiere deler av sine fornybarmål i andre land. Et eksempel på dette er det felles el sertifikatmarkedet i Sverige og Norge, der det er en frikopling mellom finanseringen av sertifikatordningen og lokaliseringen av produksjonsanleggene. Norge bør skaffe seg kompetanse om hvordan slike virkemidler best kan utformes og implementeres. Dersom det er ønskelig, kan Norge så arbeide for at slike støtteordninger for fornybar energi utvikles og harmoniseres i EU fra 2020. Det andre hovedgrepet er å øke aksepten for at Norge skal eksportere fornybar kraft (jfr. neste hovedpunkt).

¹ Vi merker oss imidlertid Lars Haltbrekken's særmerknad til kapittel 7 om at hurtigere avviking av konsesjonskøene kan gå utover hensynet til natur og miljøverdier.

Politisk aksept

Politiske myndigheter må balansere hensynet til klassisk naturvern på den ene siden og behovet for klimavennlig kraftproduksjon på den andre siden. Protestene mot utbyggingen av Sima-Samnanger illustrerer hvor viktig det er å forstå disse interessemotsetningene og hvordan disse kan belyses og tas hensyn til når nye nettinvesteringer planlegges.

Forskning viser at gjennomførbarheten av klimapolitikk kan økes ved bevisst utforming av virkemidler og av prosessen som leder fram til politiske vedtak. Dette krever forståelse for hvordan preferanser dannes og endres. Et av hovedfunnene er at informasjon ofte ikke er tilstrekkelig for å skape aksept om et tiltak/virkemiddel, men at effekten av tiltaket/virkemiddelet må erfares/demonstreres. For eksempel ble motstanden mot rushtidsavgift i Stockholm betydelig redusert da ordningen ble prøvd ut et halvt års tid i forkant av en endelig folkeavstemning om hvorvidt rushtidsavgift skulle innføres. Gode visualiseringer av planlagte kraft- og nettutbygginger og synfaring i kommuner som har gjennomført tilsvarende prosjekter er eksempler på demonstrasjoner som kan gi tilsvarende effekter. Et annet hovedfunn er at gevinsten med tiltaket må tydeliggjøres. Dette er en utfordring, siden klimagevinsten ligger fram i tid. Det kan bety at andre og mer nærliggende positive effekter av tiltaket må vektlegges. Ved å bruke kunnskapen som er utviklet på dette fagfeltet på investeringer i fornybar kraft kan en slik satsing møte større forståelse og bli lettere gjennomførbar. Et tredje viktig element for å øke forståelsen for effektiv energipolitikk er å tilpasse kommunikasjon til hva slags type gode energi oppfattes å være. Forskning tyder for eksempel på at elektrisitet i større grad oppfattes som et rettighetsgode enn et markedsgode, og kommunikasjon som legger vekt på dette kan ha større mulighet for å vinne fram.

Politisk usikkerhet

Klima- og energipolitikken i EU og Norge er under kontinuerlig endring. Disse endringene skaper usikkerhet blant investorer og kan føre til at investeringer i selv lønnsomme prosjekter blir utsatt. Dette gjelder usikkerhet om framtidig skattepolitikk, priser på CO₂, støtteordninger for fornybar energi og direktiver og lover som regulerer aktiviteten til energibransjen. Mange av disse endringene er vedtatt av EU og Norge må tilpasse seg disse via EØS avtalen. Andre endringer, som innføringen av el sertifikater og justering av grunnrenteskatten, er initiert av norske myndigheter.

Den politiske risikoen kan oppleves som større og mindre håndterbar enn markedsrisikoen knyttet til priser og omsetning. Blant annet finnes det ikke finansielle instrumenter som bedrifter kan bruke for å avlaste den politiske risikoen. I tillegg kan miksen av ulike klima- og energipolitiske instrumenter gi sumeffekter som er vanskelige å forutse. Som et eksempel vil innføringen av elsertifikater bidra til økt tilbud av kraft og bidra til reduserte strømpriser mens CO₂ kvotene vil heve kostnadene knyttet til kull- og gasskraft og slik bidra til å øke strømprisene. Nettoeffekten er uklar.

CICERO foreslår at den negative effekten av usikre og komplekse rammebetingelser vektlegges i den videre utformingen av norsk klima- og energipolitikk. Forutsigbare og enkle rammevilkår vil redusere usikkerheten for investor, øke investeringstempo og gi myndighetene bedre grunnlag for å forutse konsekvensene av ulike politiske tiltak.

Med vennlig hilsen,
CICERO Senter for klimaforskning

Cecilie Mauritzen
Direktør